

Maja SUNČIČ | SIMBOLIKA POSTELJE V EVRIPIDOVI ALKESTIDI

Izuleček

Postelja se v grškem imaginariju izpisuje kot podoba, ki je neposredno povezana z različnimi institucijami in s konceptom ženskega. V Evripidovi *Alkestidi* postelja predstavlja mesto menjave materialnih in simbolnih vrednot. Sistem inverzije moškega in ženskega je materializiran v postelji in omogoča tako Alkestidi kot Admetu, da prestopita tradicionalne meje spolnih vlog. Admetu Alkestidina postelja prinaša legitimnost in suverenost v ojkosu in v polis, medtem ko Alkestidi smrt zaradi postelje omogoča prestop meja ojkosa ter tako *kleos* v pesmi in pravico do napisa na nagrobniku.

Abstract

In the Greek imaginary the concept of bed is associated with various institutions and especially with the feminine. In Euripides' *Alcestis* bed represents the place of exchange of material and symbolic values. The system of reversals of gender roles is materialized in the bed and allows both Alcestis and Admetus to transgress the traditional gender roles. Admetus has to recover his sovereignty and authority in *oikos* and in *polis* though Alcestis' bed, whereas with her death in bed Alcestis surpasses the traditional feminine role, obtaining *kleos* in poems and an inscription on her grave.

Materializacija simbolnih pomenov

Postelja se v grškem imaginariju izpisuje kot podoba, ki je neposredno povezana z različnimi institucijami in praktikami vsakdanjega življenja v stari Grčiji ter predvsem s konceptom ženskega. Prek postelje se vrši »trgovina« z ženskami, kajti ženska je za Grke predmet menjave: žensko dobi moški kot nagrado na *agonu*¹, kot bojni plen, darilo ali menjavo med različnimi družbenimi skupinami². Ko žensko dobi, jo kot priležnico ali pa kot zakonsko ženo pelje v posteljo. Finley³ je opomnil na potrebo arhaične kulture, da vsako vrednost prevede v materialni predmet: v mitu je poste-

¹ Apoll. 1.9.15: v mitu je Alkestida nagrada na poročnem tekmovanju; Eur., *Alc.* 1025, 1028, 1035: Herakles jo dobi kot nagrado na atletskem tekmovanju.

² Benveniste, 1969, str. 239-244; Schaps, 1979, str. 25-60, 74-88; Vernant, 1974a; Gould, 1980; Foley, 1981, str. 129-132; Gernet, 1982; Just, 1989, str. 40-75; Rabinowitz, 1993, str. 3-9; Wohl, 1998, str. xiii-xxxvii.

³ Finley, 1979², str. 123.

lja simbolizirala zakonsko zvezo, pogodbo med možem in ženo, bila preizkusni kamen ženske vrline, kos pahištva v osrčju ojkosa – ginajkejonu, mesto reprodukcije legitimnih državljanov, mesto ženske in tudi moške identitete, konzumacije poroke. Podoba postelje je tako neposredno povezana z imaginarijem ženske, ki prek postelje konstruira žensko in moško identiteto: postelja je ključna podoba, s katero so povezane institucije, ki definirajo spolno razliko. Pomen postelje je izražen navzven in navznotraj, kajti postelja definira stabilnost in suverenost ojkosa (notri) in prek tega daje moškemu identiteto v zunanjem svetu. Moški po Odisejevem vzoru s simbolom postelje preizkušajo žensko. Postelja je predmet, kos pahištva, ki se nahaja v zadnjem delu hiše, v ženskih prostorih, v sami notranjosti, kamor ne more kdor koli vstopiti ali vdreti. Glede na njeno nepremičnost in centralno pozicijo v hiši lahko posteljo primerjamo tudi s Hestijo⁴: ženska je varuhinja Hestije, domačega ognjišča, h kateremu se s poroko integrira – integrira pa se prek postelje, torej s poroko.

Ob branju *Alkestide* hitro ugotovimo, da ima postelja pomembno mesto. Alkestida zapusti svojo posteljo in umre, vendar zaveže Admeta, da mora spoštovati njuno »pogodbo« kljub temu, da je ona mrtva. V romantični interpretaciji je Alkestida vzorna žena, da si boljše moški ne more želeli, Admet pa surovi monstrem. Na prvi videz je takšna interpretacija mamljiva, saj bi s tem imeli potrdilo, da je tudi v antiki bil maksimalen dokaz ljubezni v tem, da za nekoga daš svoje življenje (daje tisto, kar je najbolj vredno⁵). Z demonizacijo Admeta in glorifikacijo Alkestide pa zamenarimo dejstvo, da po vsej verjetnosti ravnata v prepričanju, da jima bo takšno dejanje prineslo največjo korist⁶. Ali Alkestida res poskuša s posteljo obvladati Admeta, si pridobiti pravico do vstopanja v transakcijsko verigo menjave uslug in daril, si pridobiti κλέος, si pridobiti pravico do hoplitsko-epskega opisa svoje vrline?

Admet ima rad življenje in njegova ljubezen do življenja je upravičena⁷ – vsaj kar se razmerja do materialnega sveta tiče: uživa privilegije (suveren, kralj) in naklonjenost bogov – Apolon mu je kot zahvalo za izredno gostoljubnost zagotovil, da mu ni potrebno umreti, če najde koga (nadomestno truplo, zamenjavo), ki želi/hoče umreti namesto njega. V drami je poudarjeno Alkestidino hotenje, da umre⁸ (ἐθέλω, 17, 153-155). Alkestida

⁴ Eur., *Alc.* 162. Vernant, 1988a: Hestija (v paru s Hermesom) predstavlja moč stalnosti in tezavrizacije (str. 197). Hestija kot skupno ognjišče hkrati predstavlja center polisa in simbol enotnosti med državljani. (str. 187); Katz, 1991, str. 180; Gernet, 1982b.

⁵ Benveniste, 1988, str. 347. Eur., *Alc.*, 301.

⁶ Glej Postelja in ženska slava.

⁷ Eur., *Alc.* 691, Feres Admetu pravi, da tudi sam rad živi.

⁸ Koncept lahko povežemo s hoplitskim imperativom »lepe smrti«: Thanatos/Smrt ubija z mečem: Eur., *Alc.*, 74-76, 118, 225. Umreti od meča zaznamuje moško smrt,

je pripravljena umreti namesto njega (πρό, ὑπέρ, περί, ἄντι⁹), vendar ji mora priseči, da se ne bo znova omožil, da ne bo druge ženske pripeljal v njeno posteljo (1055-1056), da otrokom ne bo pripeljal hudobne mačehe (306-311) in da bo njuni otroci (oziroma sin) dediči (305). Admet privoli, vendar se ravno s tem odpove radostim življenja: odpove se tudi glasbi in banketom (343-344), ki jih je kot suveren dolžan prirejati, odpove se veselju (347), odpove se postelnim radostim, kjer bo zdaj ležal mrzel predmet, narejen po Alkestidini podobi (343-353). Ko vztraja pri vdovstvu in nereguliranem žalovanju, pristane na za Grke patološko stanje, celibat, vztrajati mora v zakonu (= sobivanju) z mrtvo Alkestido, namesto da bi se znova poročil in izpolnjeval svojo dolžnost produkcije državljanov v postelji. Vprašanja o izpolnitvi prisega Alkestidi so sicer na mestu, vendar na njih ne moremo odgovoriti, ker se Alkestida na Admetovo srečo vrne in ga odveže prisega. Alkestida se vrne kot predmet menjave med gostinskima prijateljskima Heraklom in Admetom. Molk še bolj poudari njen status, ko jo Herakles nemo odda (ἔκδοσις) v roko Admetu, kjer gre za simboliko poroke (χέλρ ἐπὶ καρποῦ).

Alkestidi postelja (= zakon) prinese smrt, saj se odloči, da bo umrla namesto svojega postelnega tovariša. Admetu postelja (= zakon) prinese življenje, ki mu ga formalno podari Alkestida, vendar mu to življenje na nek način tudi vzame, saj ga zaveže, da ne bo z nobeno žensko več delil postelje, da ne bo več imel otrok, zanj postelja simbolizira smrt – čeprav bo formalno živ. Drama je napisana kot paradigma moške ξενία, zato lahko »srečen konec«¹⁰ razumemo v tem kontekstu – zdi se, da je zaključek ugoden za vse. Vsi so postavljeni na svoje mesto: predvsem Alkestida se maksimalno približa definiciji idealne ženske, saj molči in je predmet menjave, čeprav glas o njej daleč nese, med moškimi akterji pa so utrjeni menjalni odnosi. Vendar vprašanje poraza ali srečnega konca zanemarja celoten spekter interpretacij, ki se med drugim vežejo na vprašanje ženskega, institucij in instrumentalnosti postelje v drami. Proti srečnemu koncu govori tudi Alkestidin molk¹¹: Alkestida bo spregovorila čez tri dni, ko bo konec gledališkega festivala ter bo njen molk simboliziral žensko v vsakdanjem življenju.

Loraux, 1985, str. 33, 36. Hkrati je treba poudariti, da je privolitev pogoj za uspešno žrtvovanje. Loraux, 1985; Rabinowitz, 1993, str. 68.

⁹ Eur., *Alc.* 16, 37, 155, 178, 282-283, 284, 433-434, 460-463, 620, 682, 698, 1002.

¹⁰ O »srečnem koncu« glej Burnett, 1971; Halleran, 1982; G. Smith, 1982; Rehm, 1994, str. 95-96. Drugačne interpretacije von Fritz, 1965; Nielson, 1976; Kot, 1974.

¹¹ Riemer, 1989, str. 93-103; Wolf, 1998, str. 150-151, 255, op. 91.

Postelja kot simbol ženskega

Simboliko postelje vpelje Homer v *Odiseji*, kjer igra pomembno vlogo pri Odisejevem povratku – šele prek postelje se vzpostavi njegova vladavina, s tem, da ga Penelopa prek »znaka« na postelji prepozna kot Odiseja, svojo soproga in kralja na Itaki¹². Preizkušnja je v tem primeru obojestranska, saj tudi Odisej Penelopo preizkuša s posteljo: nepremičnost postelje mu pomeni Penelopino zvestobo¹³. Ženska je v grškem imaginariju povezana z idejo nepremičnine¹⁴, zato mora njena zvestoba biti prevedena v nekaj njenemu statusu odgovarjajočega – v posteljo¹⁵, ki je nihče ne more in ne sme premakniti. Iz Odisejevih besed spoznamo večplastnost postelje, ki nikakor ni zgolj izjemen obrtniški izdelek, ampak je poln simbolnih pomenov. Estetičnost poveča vrednost predmeta, ki je namenjen vsakdanji rabi in hkrati predstavlja »talisman moči«¹⁶. Ker je postelja v imaginariju označena beseda, gledalec ve, kdaj gre za »dobro« ali »slabo« posteljo. Gledalec pozna zvesto Penelopino posteljo, nezvesto posteljo Klitajmnestre, zato ga omemba postelje v tragediji spomni na znan vzorec. Postelja predstavlja otipljivo vez, materializacijo simbolnega, ki veže junaka s svetom drugih junakov.

Tako v Odisejevem kot tudi v Admetovem primeru predstavlja postelja simbol zvestobe: Odisej zahteva od Penelope zvestobo kljub svoji dvajsetletni odsotnosti (sam ima seksualne odnose z drugimi ženskami, npr. s Kirko, s Kalipso itd.). Odisej zahteva ekskluzivno pravico do Penelopine postelje (= zvestobo), ki naj pripada samo in izključno njemu. V *Alkestidi* gre za inverzijo, saj je Admet tisti, od katerega Alkestida zahteva ekskluzivnost postelje, v katero ne sme pripeljati nobene ženske, čeprav je sama mrtva. Alkestida v drami prevzame moško vlogo¹⁷, medtem ko Admet vedno bolj prevzema žensko vlogo¹⁸.

¹² Vernant, 1974a, str. 81. Suverenost prek postelje, str. 77.

¹³ Hom., *Od.* 23.184-204.

¹⁴ Scheid, 1994, str. 89: ženska je v aktu poroke mobilni element, ki vzpostavlja vezi med družbenimi skupinami. Kot nevesta gre ženska iz očetove hiše v soprogovo hišo, kamor se inkorporira. Vernant, 1974a, str. 62: ženske so del prefinjene družbene trgovine med družinami z namenom ustvarjanja vezi solidarnosti. Vernant, 1988a, str. 170.

¹⁵ Scheid, 1994, str. 103: poročna darila so del *κειμήλια*, »premičnega bogatstva«, ki so postavljena v *θάλαμος*, v notranjost hiše, kjer se nahaja tudi (zakonska) postelja. Nasprotje med moškim in ženskim je izraženo tudi v *πρόβασις* : *κειμήλιον*, iz *κεῖμαι*, ležim. Ženska je tista, ki je povezana z nepremičnim, tistim, ki leži in tudi s posteljo. Formula *κειμήλια κείται*: Hom., *Il.* 6.47; 23.618; *Od.* 1.312ff; 21.9.

¹⁶ Zeitlin, 1996, str. 20.

¹⁷ V odvisniku se na Alkestido nanaša z moškim členom: 49, 76, 381, 527, 530. Wolf, 1998, str. 249, op. 36.

¹⁸ Eur., *Alc.* 377, Admet je mati otrokom; 381: čas bo omehčal Admeta (mehko =

Vprašanje moške in ženske zvestobe je odvisno od asimetrije med moškim in žensko, tako je tudi definicija zvestobe in posteljne ekskluzivnosti ravno tako asimetrična. Admetova zvestoba Alkestidi kratko traja, saj ga Herakles prisili, da sprejme skrivnostno žensko pod pajčolanom kot darilo¹⁹. V grškem imaginariju je zvestoba postelji za moške drugače definirana kategorija, saj je odvisna od spolne vloge moškega, ki deluje navzven in je različen od ženske, katere delovanje je vezano na notranjost, na ojkos. Sklepanje vezi, bodisi političnih ali prijateljskih, je v tem primeru ozko povezano z menjavo žensk med moškimi²⁰. Menjava žensk ali celo trgovina z ženskami je neposredno povezana s seksualnostjo in institucijami, ki se materializirajo v postelji kot ključni ideji. Ženske aktivno ne sodelujejo v menjavi moških, zato je tudi vprašanje ženske zvestobe definirano v tej luči: ženska je lastnina moškega.

Instituciji poroke in vojne odločilno definirata moško in žensko v grškem imaginariju: kar je za moškega vojna, je za žensko poroka²¹. Nicole Loraux razvije institucionalno komplementarni par poroka-vojna v junaškem smislu ter postulira par postelja-vojna. Plutarh namreč pravi, da v skladu s špartanskim imperativom dobijo nagrobni napis samo tisti, ki padejo v vojni in ženske, ki so umrle v postelji²². Za moškega je lepa smrt hoplitska smrt, za žensko pa smrt v postelji – Alkestida je torej idealni primer. Moški umira v vojni, da bi ohranil πόλις (zunaj, politično), Alkestida pa kot ženska umira, da bi rešila ojkos (notri) in s tem tudi zunaj in politično²³. S tega vidika je *Alkestida* tragedija ojkosa, kjer se ojkos kaže kot institucija v političnem smislu, saj notranjost definira zunanost, torej politično oziroma politično znotraj domačijskega²⁴. Drama se začne z besedo δῶμα, δῶμα ali οἶκος sta omenjena desekrat v prvih 76 verzih in več kot osemdesetkrat v celotnem besedilu²⁵, medtem ko sta v drami samo dve neposredni omembi πόλις (156, 553). Izpostavljen je pomena ojkosa, institucije zakona in materinstva, ki sta vpisani v podobi postelje, je v *Alkestidi* povezano z inverzijo, ki je pomembna značilnost grškega gledališča. Inverzija je značilna v mitu

---

žensko); 363-364: Alkestida bo v Hadu pripravila bivališče, v katero bo prišel kot nevesta.

¹⁹ Ne sme zavriniti Heraklove χάρις: Kullmann, 1967, str. 146; Erbse, 1972, str. 47-49; Stanton, 1990, str. 53.

²⁰ Vernant, 1974a, str. 62, 76.

²¹ Vernant, 1974b, str. 38.

²² Plut., *Lyc.* 27, 2-3; v *Moralia* 238d (*Mulierum virtutes*) je napis rezerviran samo za padle v vojni.

²³ Svetlana Slapšak, 1993, str. XX, opozarja na problematičnost strukturalističnega poenostavljanja polis-ojkos kot razmejitvev moškega in ženskega v grškem imaginariju. Binarnost je treba jemati kot shematično in ne kot totalno.

²⁴ Wohl, 1998, str. 133.

²⁵ Burnett, 1965, str. 243; Smith, 1960, str. 138-139.

in še posebej v tragediji, kjer ima ritualno in iniciacijsko funkcijo²⁶. Medtem ko je v vsakdanjem življenju izven ritualnosti gledališča zunaj, politično in očetovsko identificirano s političnim in z moškim, je v tragediji izrazit poudarek na notri, na ojkosu, ter še bolj centralnem delu ojkosa – postelji, materinskem kot tistemu, ki omogoča legitimnost moškega in političnega. Odsotnost ženske pomeni bivanje med življenjem in smrtjo, liminalnost, žalovanje, odsotnost suverenosti – Admet je sicer kralj, vendar mu njegova vloga žalovalca in večnega vdovca (1089, 1094) onemogoča obvezna družbena razmerja med moškimi, ki v imaginariju omogočajo in zagotavljajo delovanje institucij, med drugim gostinskega prava, *ξενία*, in menjave žensk kot daril med moškimi (Herakles-Admet).

Središče ojkosa ali zakladnica

Ginajkejon je tisti del hiše, v katerem prebiva ženska in kjer se nahaja postelja, kamor je prepovedan vstop tujcem in tudi moškim sužnjem.²⁷ Ženske v tem delu hiše živijo in se ukvarjajo z ženskimi zadevami: tkanjem, ličenjem, otroki, pogovori, opravljanjem, branjem, plesom. Beseda *θάλαμος* ima široko semantično polje ter med drugim pomeni v grščini ležišče, skrivališče, grob²⁸, spalnico, žensko sobo, poroko (*τόπος τοῦ γάμου*). Gre za notranji prostor, ki ga obdajajo druge zgradbe (nasprotje *μέγαρον*, *δῶμα*), žensko stanovanje, notranji del hiše kot *μυχός*²⁹, spalnico ali pa posebno sobo v tem delu hiše, nevestina soba³⁰. Ko se moški poroči z žensko, ji da ključce »zakladnice«³¹: ženska ima funkcijo skladiščenja (tezavrizacije) moške lastnine. Moški se ukvarja s pridobivanjem, z ekonomijo (zunaj), medtem ko se ženska ukvarja s skladiščenjem in upravljanjem, z gospodarjenjem znotraj ojkosa³². Heziod enači žensko in *θάλαμος* s požrešnim trebuhom, *γαστήρ*, ki samo troši tisto, kar moški s trudom pridobi/pridela³³.

V *Alkestidi* se *θάλαμος* pojavlja trikrat, in sicer v 175, 187 in v 1055. V vseh treh primerih se ob *θάλαμος* pojavlja še ena ali dve specialni besedi za posteljo. Semantično polje ženske sobe, spalnice ali ležišča je v teh pri-

²⁶ Zeitlin, 1993, str. 5.

²⁷ Xen., *Oec.* 9.3.

²⁸ Eur., *Supp.* 980.

²⁹ Hom., *Od.* 23.41ff: med tem pobojem snubcev se ženske zatečejo v njihove prostore, *μυχῶ θάλαμων*.

³⁰ Hom., *Od.* 6.7; *Il.* 18.492; Pind., *Pyth.* 2.60.

³¹ Aesh., *Ag.* 609-610: ženska kot gospodarica ključev zakladnice; Aesh., *Eum.* 827-828: devica, ki ima isto pravico. Vernant, 1988a, str.183-185.

³² Xen., *Oec.* 7.20-21, 25, 35-36, 39.

³³ Hes., *Th.* 598-599.

merih intenzivirano z dodatnim omenjanjem postelje. V verzu 175 stoji ob *θάλαμος* tudi *λέχος*, *θάλαμος* v verzu 187 dopolnjuta *δέμνιον* v 186 in *κοίτη* v verzu 188, medtem ko *θάλαμος* v 1055 sledi *λέχος* v naslednjem verzu. V omenjenih primerih Evripid manipulira z različnimi izrazi za posteljo, ki imajo funkcijo povečanja intenzivnosti, hkrati pa izražajo različne pomenske odtenke.

Postelja – ženska identiteta

Postelja simbolizira mesto ženske identitete, ker se v njej realizirajo institucija poroke, in sicer izključno prek materinstva, ki je v prvi vrsti reprodukcija državljanov. Beseda *λέκτρον* pomeni ležišče, posteljo in hkrati ljubezen, poroko, ženo, zakonsko zvezo. V tej navezi je potrebno omeniti tudi besedo *λόχος*, ki označuje zasedo, rojevanje³⁴ in posteljo. Iz *λόχος* je izpeljan *ἄ-λοχος*, soproga, zakonska žena, tista, ki s katero deli posteljo ali ležišče, *λέχος*, tista, ki vezana na moževo posteljo³⁵. Besedo lahko povežemo z grško predstavo, da ženska predstavlja past za moške že od Heziodove Pandore naprej³⁶, torej moškega obvladuje s posteljo oziroma s seksualnostjo, hkrati pa je tista, ki rojeva. V obeh primerih ja *ἄ* arhetipski *sm-³⁷, »z«, in ne privativ. Postelja je hkrati povezana tudi z Artemido, kar lahko razberemo iz vz-d-evka *Λοχία*, tista ki pomaga pri ležanju (= porodu)³⁸.

V 846 Herakles napove, da bo Tanata napadel iz zasede (*λοχαία*). Alkestida je opravila tranzicijo v Hadovo posteljo, grob, zato lahko Herakles Admetovo *ἄλοχος* reši samo iz zasede, *λόχος*. Herakles v opisu Alkestidine rešitve uporabi *ἐκ λόχου*, iz zasede (1142), kot zvijačo, s katero ugrabi Smrti Alkestido. Herakles pripelje *ἄλοχος* s pomočjo zasede, *ἐκ λόχου*, nazaj v Admetovo posteljo, *λέχος*.

Tranzicijo iz očetove hiše v hišo moža zaznamuje izguba devištva, ki je za Grke povezana s konceptom smrti³⁹. Različni pomeni besede kažejo na tranzicijsko vlogo postelje: postelja je postelja in hkrati otroška soba in grob. Ko ženska končno postane žena, ji postelja lahko zaznamuje izgubo otroštva in deviškosti, *πόνος*, ki je vezan s posteljo. Prehod iz *νύμφη* v *ἄλοχος* je torej za žensko izredno travmatična zadeva, polna bolečin v postelji (nosečnost, rojstvo, pogost vzrok za smrt žensk v postelji in zaradi

³⁴ A., *Ag.* 137, *Supp.* 677.

³⁵ Loraux, 1989, str. 32; tako tudi Vernant, 1974a, str. 65: »Soproga je tista, ki jo pelješ domov, da bi z njo delil posteljo.«

³⁶ Hes., *Th.* 570-612; *Op.* 59-105.

³⁷ Pla., *Tht.* 149b.

³⁸ Loraux, 1989, str. 37-38.

³⁹ Mit o Demetri in Kori, ki jo ugrabi Had.

postelje). Alkestida je vse svoje dolžnosti v postelji opravila (Admetu je rodila moškega potomca) in potem kljub temu umira zaradi postelje. Če se ne bi bila poročila, bi bila še vedno živa. Postelja in poroka sta vzrok njene smrti.

Beseda δέμμιον pomeni postelja, oder, oblika v množini δέμμια pomeni posteljno ogrodje, žimnico. V *Alkestidi* se δέμμιον pojavlja trikrat. V 183 je izraz za posteljo uporabljen v sklopu t.i. »posteljnega odlomka« (175-188), kjer imamo celo semantično polje izrazov za posteljo. Isti izraz je ponovno uporabljen v verzu 186. Tretjič je δέμμιον uporabljen v 1059, kjer gre spet za izrazit pomen postelje, saj Evripid uporabi kar tri različne izraze v 1056-1060.

Beseda κοίτη (κοῦτος) pomeni ležanje (spanje, počitek) in ležišče, postelja, zakonska postelja, zakon, hkrati pa lahko zaznamuje tudi posteljni okvir. V *Alkestidi* je κοίτη uporabljena trikrat. V 188 je uporabljena v »posteljnem odlomku« (175-188). V 249 je uporabljena v pomenu deviške postelje. V 925 je uporabljena v kombinaciji z λέκτρον, torej imamo primer intenzivnega pomena postelja, saj je izraz podvojen. V odlomku 922-925 Admet izraža povezanost institucij poroke in smrti, osnovna asociacija je postelja, ki je zaradi smrti prazna. Prazna postelja v tem primeru ne zaznamuje samo predmeta, ampak evokacijo ženske prisotnosti v notranjosti hiše, tudi v postelji. Prazna postelja pomeni v tem primeru tudi kralja brez legitimnosti in brez suverenosti v notranjem svetu, ki mu ga zagotavlja prisotnost žene.

Beseda εὐνή pomeni postelja, posteljnina, posteljno pokrivalo (različno od λέχος), poročna postelja, zadnja postelja – grob. Admet govori, kakšno nesrečo prinašajo moškemu boleznin in smrt otrok in žene, ki je simbolizirana v uničeni/izpraznjeni postelji (885-886). Pomensko lahko interpretiramo εὐνή kot grob ali kot potencialno nevarnost polucije in uničenja za moškega, ki ga v tem primeru prinaša ženska. Zavezanost mrtvi Alkestidi in zvestoba postelji je v tem primeru interpretirana kot nenaravna, saj gre za zvestobo grobu in nadaljevanje poroke z mrtvo žensko: Admet namreč napove, da bo v postelji spal s figurico, narejeno po Alkestidini podobi (348-353). Izreden pomen postelje za Admetovo identiteto znotraj ojkosa je izražen v 941-949: prazna postelja, εὐνή (945) pomeni za Admeta težavo v ojkosu in tudi v političnem življenju (950-962) bo Alkestidina smrt predstavljala za Admeta erozijo suverenosti in tudi priljubljenosti pri ljudeh. Alkestida prek postelje Admetu odvzame suverenost navznoter (v ojkosu) in navzven (v političnem življenju). Ko priseže zvestobo postelji umrle, se Admet odpove suverenosti in identiteti – ni ne mrtev ne živ, je nekje vmes (ker žaluje, je izoliran, politično postaljen na margino, liminalen), med notri in zunaj.

Beseda κλισία pomeni (šotor, koč, koliba) naslanjač, ležišče, poste-

lja (< κλίνω). V *Alkestidi*⁴⁰ je κλισία uporabljena kot aluzija na poroko (ζεύγνυμι) in v povezavi z ženo (ἄκοιτις). Gre za lamentacijo zbora, kjer je Alkestida kot Admetova soproga neločljivo povezana s posteljo. Omenjanje postelje lahko tudi interpretiramo kot nenehno opozarjanje Admeta na njegovo obljubo, da bo zvest njuni postelji.

Postelja, žena, zakon

Za razpravo so pomembne izpeljanke σύγκοιτις, ki pomeni soprogo, zakonsko ženo, ἄκοιτις in ἄλοχος. V *Alkestidi* ἄκοιτις uporabi služabnica, ko poroča, da Admet joče in drži mrtvo Alkestido v rokah (201). Herakles mu pravi, naj ne objokuje žene, dokler je živa (526), nakar besedo uporabi tudi zbor v 994, ko pravi, da je bila Admetu najplemenitejša soproga. Podobno kot ἄλοχος, zakonska žena, ki je izpeljana iz λόχος, je tudi σύγκοιτις izpeljana iz izraza za posteljo. Povezanost moškega in ženske v instituciji zakona prek postelje lahko vidimo tudi v verzu 166, kjer je »poročiti se« izraženo z glagolom συζεύγνυμι, ob katerem stoji beseda ἄλοχος. Izguba žene, posteljne družice, je izražena v lamentaciji zbora (242). Zbor Admetovo žalovanje za umrlo Alkestido (599) povezuje z grožnjo njegovi gostoljubnosti, ki je simbolizirana z integracijo tujca v notranjost ojkosa, ki ga simbolizira žena in njena postelja. Zbor v 876 napove, da Admet nikoli ne bo videl obličja žene. V 880 Admet prvič uporabi izraz ἄλοχος, vendar ne neposredno za Alkestido, ampak za izgubo žene na splošno, ki povzroča moškemu veliko bolečino. V tem lahko beremo formulo lamentiranja izmenično z zborom. Omenjanje ἄλοχος v primerjavi simbolike poročnega in pogrebne rituala⁴¹ (917) izraža pomen ženske v obeh ritualih in pomembnost postelje kot simbola (uporabljena dva različna izraza v 925). Koncept postelje, groba (λόχος) in žene je še bolj izražen v 998, kjer je omemba Alkestidinega groba, ki ni grob, neposredno povezana z materialnostjo postelje v 994 (κλισία). Ko Herakles hvali Admeta (1095) zaradi njegove zvestobe Alkestidi, lahko to beremo kot hkrati zvestobo njeni postelji in hkrati zvestobo grobu, kar je izraženo v obljubi Alkestidi, da ne bo imel nobene druge ženske. Zanimivo je, da sam Admet Alkestido največkrat imenuje kar γυνή. Alkestido s specializiranimi imeni za soprogo, ki so pomensko povezani s posteljo, imenujejo drugi. Slednje bi lahko interpretirali kot podobo institucije, kot jo berejo od zunaj (razen moža in žene) in jo neposredno povezujejo s posteljo, ki se pri tem kaže kot ključna ideja. Odisejeva in Penelopina postelja je znak in ima znak, ki je intimen

⁴⁰ Eur., *Alc.* 994.

⁴¹ Glede povezanosti poroke in pogreba glej Rehm, 1994; povezava v lamentaciji: Alexiou, 1974.

in ga poznata samo zakonca, medtem ko se v *Alkestidi* simbolika postelje bere predvsem od zunaj. Admet se zaveže postelji na zunaj: njuna povezanost s posteljo in prek postelje je izražena v instituciji zakona in reprodukcije, ne v intimnosti zgolj njima znanega znaka. Hkrati gre za razliko med epsko in tragično posteljo: v tragediji je koncept postelje ambivalenten in se veže z inverzijskimi primerjavami.

Primeri izpeljevanja imena za soprogo iz besed za posteljo kažejo na izreden pomen, ki ga je imela postelja v grškem imaginariju za institucijo poroke oziroma zakona. Koncept zakonske žene je v grškem imaginariju neločljivo povezan s posteljo tudi besedotvorno. Ženska je dopolnila svojo vlogo s poroko in z reprodukcijo državljanov, torej z materinstvom. Institucija poroke in institucija materinstva sta za Grke neločljivo povezani ravno s posteljo, prek katere ženska realizira svojo spolno vlogo. S tem lahko povežemo tudi koncept legitimnosti zakonske zveze, ki je »konzumirana« pod pogojem, da moški živi z ženo, *συνοικεῖν*⁴². Odmev lahko preberemo v Admetovi želji, naj mu Alkestida pripravi bivališče v Hadu, kjer bosta skupaj prebivala (362-364). Admet se vedno bolj spreminja v žensko, od katere moški lahko in mora zahtevati zvestobo postelji in jo integrirati v svojo hišo.

Postelja kot inštrument in katalizator dramskega dogajanja

Odlomek 175-188 bi lahko poimenovali kar »posteljni«, saj je postelja omenjena sedemkrat (175 dvakrat, 177, 183, 186, 187, 188) s petimi različnimi izrazi (*θάλαμος*, *λέχος*, *λέκτρον*, *δέμνιον*, *κοίτη*), kar kaže na posebno funkcijo postelje v *Alkestidi*. Določeni komentatorji so odlomek interpretirali kot maksimalni dokaz zvestobe in ljubezni, vendar se pri interpretaciji osredotočajo predvsem na dejstvo, da Alkestida umira namesto Admeta in ne na simboliko postelje. Alkestida pravi, da ne sovraži postelje, saj bo ubila/uničila samo njo (179-180), kar lahko razumemo, da umira zaradi zakona z Admetom⁴³. Postelja je predstavljena kot inštrument uboja ali celo samomora⁴⁴. Po drugi strani pa lahko intenzivnost izrazov za posteljo v tem odlomku razumemo kot izrecen poudarek, ki napoveduje pomembnost postelje za dramsko dogajanje. Odlomek vpelje posteljo kot simbol razdevičenja (177-178), poroke (177-178), smrti (179-181), ponovne poroke (181-182), predmeta, ki pripada ženam (181). Alkestida s postelje in

⁴² Vernant, 1974a, str. 58, 59, zakon mora biti »konzumiran«, pri tem pa je pomembno sobivanje, in to trajno, sicer zakon ni veljaven.

⁴³ Dale, 1954, str. 66-67, v svoji natančnem komentarju sploh ne posveča pozornosti postelji.

⁴⁴ Loraux, 1985, str. 50, pravi, da Alkestidine smrti ne moremo povezati s samomorom.

prek nje namerava biti bitko za svojo pravico in pravico svojih otrok (torej za protiuslugo ali protidarilo⁴⁵). Alkestida je doživela metamorfoze v postelji (rojstvo, izguba devištva, rojevanje), naposled še smrt. Na postelji sestavlja svoj testament: ker bo zaradi postelje umrla, se mora Admet odreči možnosti, da bo vanjo pripeljal drugo žensko. Kljub temu da se pripravlja na smrt v spalnici in na/ob postelji, pri Alkestidi ne gre za zasebno smrt – sama se pripravi na smrt, poslovi se od Hestije, otrok in od služabnikov⁴⁶, nakar pride na oder, kjer je njena smrt javna⁴⁷, vidna. Alkestida je sicer po tragični tradiciji kot ženska povezana s posteljo⁴⁸, umira zaradi postelje, vendar kljub temu ne umre na postelji.

Postelja kot inštrument in hkrati simbol je pomembna tudi za Dejanerjino smrt v *Trahinkah*. Podobno kot v *Alkestidi* služabnica poroča, kaj je počela Dejanerja, preden se je ubila (899-945). Izreden pomen ima postelja, ki je omenjena kar štirikrat. V 901 in v 905 je za posteljo uporabljen izraz δέμνιον, v 913 θάλαμος, v 920-922, kjer se Dejanerja na podoben način kot Alkestida poslovi od svoje (zakonske) postelje, pa je uporabljeni izrazi λέχος, νυμφεῖα (920) in κοίτη ter εὐνήτρια (922). Dejanerja najprej postelje ležišče (901), nakar se vrže na Heraklovo posteljo (913). Slovo od postelje je slovo od življenja, od moža in od svoje ženske vloge: slovo pomeni odhod iz notranjosti hiše, ki ga žena simbolizira. Služabnice v tragediji poročajo »odšla je«⁴⁹ (βέβηκεν, *Alc.* 329), kar pomeni ženino separacijo od postelje, ki je simbolizirala njeno funkcijo v moževi hiši.

Admet Alkestidi obljubi, da bo v njegovi postelji (349 ἐν λέκτροισιν) zgolj figurica, narejena po njeni podobi (348-353), saj bo poroko z Alkestido nadaljeval tudi po njeni smrti (329-330)⁵⁰. Zbor Admeta spominja na obljubo, ko pravi, da bi ga sovražili zunaj (v javnosti) in notri (v ojkosu, otroci), če bi pripeljal novo ženo v posteljo⁵¹ (εἰ δέ τι καινὸν ἔλοιτο πόσις λέχος). V 944 Admet izraža negotovost moškega, ki se ne znajde ob prazni postelji in ob ženini odsotnosti v ojkosu. Alkestidina prazna postelja pomeni nered v ojkosu, ki se zrcali tudi navzven.

⁴⁵ Eur., *Alc.* 299-319.

⁴⁶ Wohl, 1998, str. 133, pravi, da je Alkestidina spalnica administrativni center ojkosa.

⁴⁷ Za razpravo odnosa javno-privatno glej O'Higgins, 1993, str. 80-81. Burnett, 1971, str. 28, Alkestidino smrt interpretira kot »zasebno zadevo«.

⁴⁸ Loraux, 1985, str. 51-53.

⁴⁹ Loraux, 1985, str. 46-47.

⁵⁰ Pomen podobice je povezan z mitom o Protesilaju in Laodameji in služi kot pomoč pri tranziciji v obdobju žalovanja. Glej Vernant, 1988b. Paus. 9.3.1 opiše festival Dajdala. Zaradi hladnosti Here Zevs naredi leseno figurico dekleta (Dajdala) in ji nadane poročna oblačila in okrasje. Hera privrši in strga kipcu pajčolan ter olajšana ugotovi, da gre za kip. Zgodbo lahko povežemo z Alkestidininim kipcem in tudi z molčečo Alkestido na koncu drame.

⁵¹ Eur., *Alc.* 463-465.

V 1055-1059 gre spet za intenzivno instrumentalnost postelje, kjer je Admet v zadregi, ali naj da prednost gostinskemu prijatelju Heraklu in sprejme neznano žensko v hišo in v Alkestidino posteljo, ali naj ostane zvest Alkestidi in njeno posteljo ohrani prazno. Izredno pomenljivo je predvsem njegovo oziranje na javno mnenje, ki bi bilo zaradi prelomljene obljube za Admeta nelaskavo. V tem lahko beremo pomembnost postelje navzven: postelja se sicer nahaja v intimnem delu hiše, vendar je njena simbolika povezana z javnim in političnim, kjer pomembno definira tako moške in ženske. V drami se kaže hkrati kot inštrument in katalizator, saj usmerja dogajanje, čeprav je gledalci ne vidijo in o njej vedo samo prek besed igralcev.

Postelja in ženska slava

Ali lahko koncept κλέος γυναικῶν povežemo s posteljo kot simbolom? Evokacija mitskih junakinj, kot so Penelopa, Klitajmnestra, Helena, Alkestida, Dejanejra, Medeja in druge govori o neločljivi povezanosti ženske, postelje, zvestobe in slave, ki jo ženska realizira s pomočjo postelje. Umreti v postelji pomeni za ženske pridobiti si pravico do nagrobnega napisa in s tem do κλέος. Če sledimo Periklejevemu pogrebному govoru pri Tukididu⁵², je ženska predmet molka – bodisi v slabem ali dobrem. V vsakdanjem življenju naj se ženske torej ne omenja, medtem ko gledališče ravno žensko postavi v ospredje, zato lahko upravičeno dvomimo, da lahko Tukidida jemljemo kot odraz »realnega« stanja⁵³. Res je sicer, da je koncept κλέος v Grčiji definiran s spolom. Alkestida je paradigma ženske, ki si večno slavo pridobi s tem, da umre v postelji. Platon Alkestido v *Simpoziju*⁵⁴ postavi kot paradigmo vzorne žene, ki si zaradi svojega vedenja pridobi slavo, κλέος. Menjavo materialnega (Alkestidino življenje) za simbolno, κλέος, lahko razumemo v kontekstu dikcije, ki je rezervirana zgolj za moške. Dolores O'Higgins namreč pravi, da ženska svojega življenja ne more zamenjati za κλέος (kot npt. Ahil), saj ni sama svoj lastnik, κύριος svojega življenja, ki pripada moškemu⁵⁵. In vendarle je Alkestidin κλέος zagotovljen in hkrati izjemen, ker ga je potrebno povezati s prostovoljno smrtjo za kolektivno korist, kar prinaša hvalnico v pesmi in nagrobni napis. Admet Alkestidi obeta, da jo bodo opevali pevci in jo častili na festivalu Karneje ter tudi v

⁵² Thuc. 2.46.

⁵³ Slapšak, 1993, str. xx.

⁵⁴ Pla., *Symp.* 179c2-d1; 208d: »Mar misliš, da bi bila Alkestis tvegala smrt za rešitev Admeta ali Ahiles za maščevanje Patrokla, ..., ko bi se ne bili nadejali, da bo spomin na njih krepost, ki živi še danes med nami, trajal na veke.« Prevod A. Sovrè.

⁵⁵ O'Higgins, 1993, str. 95.

Atenah (445-454). Kljub interpretacijam, da gre še za eno neizpolnjeno Admetovo obljubo, je ravno Evripidova drama Alkestidin κλέος: gledalci v gledališču so priča realizaciji obljube.

Alkestidin κλέος se tudi materializira in ni zgolj akustičen, saj bo njen grob kultno mesto in »govoreči nagrobnik«. Svenbro⁵⁶ »govoreči nagrobnik« interpretira skozi branje napis na grobu, kar lahko povežemo z verzi 995-1006. Alkestidin grob ne bo navaden grob, saj bo popotnik prebral (naglas!), da je v njem pokopana najboljša vseh žena. Ravno slišnost ali akustičnost je neločljivo povezana s κλέος: gre za potomstvo, ki ni biološko ampak akustično. Akustično potomstvo si moški in tudi ženska pridobita predvsem z nagrobnim napisom, junaki pa so nesmrtni slave deležni v pesmih. Če branje napisa na nagrobniku omogoča edino potomstvo Frazikleji, ki je umrla pred poroko in brez otrok, gre pri Alkestidi za slavo v pesmi – biološkemu potomstvu (dvema otrokoma) doda »slišnost« v pesmi⁵⁷. Alkestidina slava zaradi smrti v postelji oziroma zaradi postelje je torej dvojna. Kot junakinja v tragediji je Alkestida bolj ambivaletna kot epska Penelopa, hkrati pa njena smrt zaradi postelje odraža posebno dimenzijo ženske, ki umira hoplitske smrti, čeprav umira zaradi postelje.

Slednje je razvidno tudi iz dikcije, saj Evripid običajno ne uporablja takšnega jezika za opis žensk: ἀρίστη kot oznaka za Alkestido je uporabljeno v 83, 151, 152, 235, 241, 324, 442, 742, 899, εὐκλεής v 150, 938, 292, 623 in ἐσθλή v 200, 418, 615, 1083. Uporaba izrazov implicira, da sta Alkestidin značaj in obnašanje takšna, da jim pristojijo tradicionalne, herojske formule in besede⁵⁸. Razen Alkestide je Penelopa pri Homerju edina ženska v arhaični in klasični grški literaturi, ki tradicionalno velja kot model dobrega ženskega vedenja. Tako kot Alkestida bo tudi Penelopa⁵⁹ pridobila neminljiv κλέος kot nagrado za svojo ἀρετή. V čem se Penelopa in Alkestida ločita od drugih mitoloških žensk? Alkestidi in Penelopi ohranitev moškega ojkosa prinaša herojski opis: Penelopa ohranja Odisejev ojkos v njegovi odsotnosti, medtem kot Alkestida reši Admetov ojkos s tem, ko umre namesto njega. Ko je Penelopa zvesta Odisejevemu ležišču in se s tem izogiba obrekovanju v javnosti⁶⁰, ravna ravno obratno od Admeta, ki se ravno tako boji obsojanja javnosti (1057-1061), vendar kljub temu sprejme tujko iz Heraklovih rok v Alkestidino posteljo. Ohranitev ojkosa s pomočjo postelje se pri obeh ženskah na videz razlikuje, saj Penelopa živi, Alkestida pa umre. Pri tem gre za žanrsko razliko, ki je definirana ravno v tragičnem načinu uboja ženske, kjer je postelja tista, ki ubije Alkestido.

⁵⁶ Svenbro, 1989, str. 64-79.

⁵⁷ Pla., *Symp.* 208c-d., 208eI; Eur., *Alc.* 995-1005.

⁵⁸ Schein, 1988, str. 195, op.57.

⁵⁹ Hom., *Od.* 24.196-197.

⁶⁰ Hom., *Od.* 19.527.

Epska junakinja Penelopa pa ni tragična, zato njena povezanost s posteljo ne zahteva tragične smrti. Za razliko od epa se v tragediji postelja in κλέος simbolno združita z ženskim v tragični izbiri smrti, kjer ženska dobi pravico do napisa na nagrobniku in slišnosti v pesmi, da se potem lahko vrne kot vzorna molčeca ženska.

BIBLIOGRAFIJA

- Alexiou, M. (1974): *The Ritual Lament in Greek Tradition*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Beneveniste, É. (1969): *Le vocabulaire des institutions indo-européennes. I. Économie, parenté, société*. Minuit.
- Beneveniste, É. (1988): *Dar in zamena v indoevropskem besednjaku*. V: Benveniste, 1988, *Problemi splošne lingvistične*, str. 339-351.
- Burnett, A.P. (1965): *The virtues of Admetus*. *Classical Philology* LX, str. 240-255.
- Burnett, A.P. (1971): *Catastrophe Survived: Euripides' Plays of Mixed Reversal*, Clarendon, Oxford.
- Dale, A.M. (1954): *Euripides, Alkestis*. Uvod in komentar, Oxford University Press, Oxford.
- Erbse, H. (1972): *Euripides' Alkestis*. *Philologus*, str. 33-52.
- Finley, M. A. (1979): *In the World of Odysseus*, Penguin Books, London.
- Foley, H.P. (1981): *The conception of women in Athenian drama*. V: Foley, 1981, *Reflections of Women in Antiquity*. Gordon and Breach, Philadephia, str. 127-168.
- Foley, H.P. (1984): *Reverse Similes and Sex Roles in the Odyssey*. V: Peradotto, J., Sullivan, J.P. (1984): *Women in the Ancient World*. The Arethusa Papers, State University of New York Press, Albany, str. 59-78.
- Gernet, L. (1982a): *Marriages de Tyrans*. V: Gernet (1982), *Droit et institutions en Grèce antique*. Flammarion, Paris, str. 229-249.
- Gernet, L. (1982b): *Sur le symbolisme politique: le foyer commun*. V: Gernet (1982), str. 279-305.
- Gould, J. (1980): *Law, Custom and Myth: Aspects of the Social Position of Women in Classical Athens*. *Journal of Hellenic Studies* 100, str. 38-59.
- Gregory, J. (1979): *Euripides' Alkestis*. *Hermes* CVII, str. 259-270.
- Helleran, M.R. (1982): *Alkestis redux*. *Harvard Studies in Classical Philology*, LXXXVI, str. 51-53.
- Just, R. (1989): *Women in Athenian Law and Life*. Routledge, New York.
- Katz, M.A. (1991): *Penelope's Renown. Meaning and Indeterminacy in the Odyssey*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey.
- Kot, J. (1974): *Alkestida pod velom*. V: Kot (1974): *Jedenje bogova. Studije o grčkim tragedijama*. Nolit, Beograd, str. 83-112.
- Kullmann, W. (1967): *Zum Sinngehalt der euripideischen Alkestis*. *Antike und Abendland*, str. 127-149.
- Loroux, N. (1985): *Façons tragiques de tuer une femme*. Hachette, Paris.
- Loroux, N. (1989): *Le lit, la guerre*. V: Loroux (1989): *Les expériences de Tirésias. Le féminin et l'homme grec*. Gallimard, Paris, str. 29 – 53.

- Nielson, R. (1976): *Alcestis: A Paradox of Dying*. *Ramus* 5, str. 92-102.
- Rabinowitz, N.S. (1993): *Anxiety Veiled: Euripides and the Traffic in Women*. Cornell University Press, Ithaca, N.Y.
- O'Higgins, D. (1993): *Above Rubies: Admetus' Perfect Wife*. *Arethusa* 26, str. 77-97.
- Rehm, R. (1996): *Marriage to Death: The Conflation of Wedding and Funeral Rituals in Greek Tragedy*. Princeton University Press, Princeton.
- Riemer, Peter (1989): *Die Alkestis des Euripides*. Athenäum, Frankfurt am Main.
- Schaps, D.M. (1979): *Economic Rights of Women in Ancient Greece*. University Press, Edinburgh.
- Scheid-Tissinier, É. (1994): *Les usages du don chez Homère. Vocabulaire et pratiques*. Presses universitaires de Nancy, Nancy.
- Schein, S.L. (1989): *Φιλία in Euripides' Alcestis*. *Metis* III, str. 179-206.
- Segal, C. (1992): *Admetus' divided house: spatial dichotomies and gender roles in Euripides' Alcestis*. *Materiali e discussioni per l'analisi dei testi classici* 28, str. 9-26.
- Slapšak, S. (1993): *Antične ženske, antična grška drama*. V: Slapšak (1993), str. vii-xxiii.
- Smith, W.D. (1960): *The ironic structure in Alcestis*. *Phoenix* XIV, str. 127-145.
- Smith, G. (1983): *The Alcestis of Euripides. An Interpretation*. *Rivista di filologia e di istruzione classica* CXI, str. 129-145.
- Stanton, G.R. (1990): *Φιλία and ζεία in Euripides' »Alkestis*. *Hermes* 118, str. 42 – 54.
- Svenbro, J. (1993): *Phrasikleia. An Anthropology of Reading in Ancient Greece*. Ithaca.
- Vernant, J.-P. (1974a): *Le mariage*. V: Vernant (1974): *Mythe et société en Grèce ancienne*. Maspero, Paris, str. 57-81.
- Vernant, J.-P. (1974b): *La guerre des cités*. V: Vernant (1974), str. 31-56.
- Vernant, J.-P. (1988a): *Hestia-Hermès. Sur l'expression religieuse de l'espace et du mouvement chez les Grecs*. V: Vernant (1988): *Mythe et le pensée chez les Grecs*. Éditions de la Découverte, Paris, str. 155-201.
- Vernant, J.-P. (1988b): *Figuration de l'invisible et catégorie psychologique du double: le colossos*. V: Vernant (1988), str. 325-338.
- Fritz von, K. (1956): *Euripides' Alkestis und ihre modernen Nachahmer un Kritiker*. *Antike und Abendland* V, str. 27-70.
- Wohl, V. (1998): *Intimate Commerce, Exchange, Gender, and Subjectivity in Greek Tragedy*. University of Texas Press, Austin.
- Zeitlin, F.I. (1993): *Igrati drugtega: gledališče, gledališkost in žensko v grški drami*. V: Slapšak (1993): *Ženska v grški drami*. KRT 87, Ljubljana, str. 1-34.
- Zeitlin, F.I. (1996): *Fuguring Fidelity in Homer's Odyssey*. V: Zeitlin (1996): *Playing the Other: Gender and Society in Classical Greek Literature*. The University of Chicago Press, Chicago, str. 19-52.

Symbolism of Bed in Euripides' *Alcestis* Summary

The representation of bed is associated with various institutions, practices of every day life and especially with the concept of feminine in the Greek imaginary. In Euripides' *Alcestis* bed represents the place of exchange of material and symbolic values, being both an instrument and a catalyst. The bed plays an important role in the system of reversals, which allows both Alcestis and Admetus to transgress the traditional gender roles. In

Alcestis the bed is mentioned many times explicitly or implicitly. The bed is thus interwoven with other mythological characters, especially Odysseus and Penelope. Admetus has to recover his sovereignty and authority in *oikos* and in *polis* through *Alcestis*' bed, whereas with her death in bed *Alcestis* surpasses the traditional feminine role, obtaining *kleos* in poems and an inscription on her grave.

Naslov:

Maja Sunčič

Institutum Studiorum Humanitatis

Fakulteta za podiplomski humanistični študij

Breg 12

SI-1000 Ljubljana

e-mail: maja.suncic@siol.net